

5 nejlepších zvířete

Ve vysokých horách vládnu tuhé mrazy a řidší ovzduší. I pro tyto podmínky jsou ovšem některá zvířata mimořádně dobře vybavena a extrémně náročné prostředí bez problému zvládají

PŘIPRAVIL: VLADIMÍR SOCHA

KOPYTNÍK S „HUSTOU“ KRVÍ

Lamy patří mezi velbloudovité sudokopytníky a často obývají vysoko položené oblasti jihoamerických hor. Je obecně známo, že přesun domestikovaných i polodivokých lam, žijících v nižších polohách, do vysoko položených horských podmínek nečiní těmto savcům žádný větší problém. Například **lama guanako** (*Lama guanicoe*), nápadná svojí hnědobílou srstí, obývá i místa s nadmořskou výškou kolem 4 000 metrů. Výjimkou je pouze oblast Patagonie, kde v rámci jižní zeměpisné polohy již v této výšce pokrývá vegetaci

➤ Lama guanako přežije i v nadmořských výškách kolem 4 000 metrů

ledový přikrov. Lamy jsou prostředí s velmi řídkým vzduchem skvěle přizpůsobeny – jejich krev obsahuje ohromné množství červených krvinek. V jedné čajové lžici lamí krve lze napočítat asi 68 milionů, což je čtyřikrát více než u krve lidské! K zvládnutí chladného podnebí pomáhá lamám srst, která má neobyčejně dobrou schopnost tepelné izolace.

PORADÍ SI I NA POUŠTI

Lamy nejsou pouze „horskými specialisty“, dokážou například přežít v nehostinné poušti Atacama. V oblastech, kde již přes 50 let nepršelo, získávají životně důležitou vodu z kořenů kaktusů a lišejníků, které požívají. Jediná vláha, která se na tuto poušť dostává, totiž pochází z mlžných výparů.

IRBIS NEBOLI SNĚŽNÝ LEVHART

Mezi šelmami jsou skutečnými „horaly“ zejména velké kočky. Vyhlášeným přeborníkem je i mezi nimi **irbis** (*Panthera uncia*), který obývá střední a jižní Asii. Existence této krásné šelmy je bohužel ohrožena, již

před deseti lety nepřesahovala početnost její populace asi 6 500 jedinců. Úplnému vyhubení irbisů pak možná zabránila právě schopnost žít v extrémních nadmořských podmínkách. Zatímco v zimě tyto kočkovité šelmy obvykle obývají polohy ve výškách 1 200 až 2 000 metrů nad hladinou moře, v létě jim nečiní problém

pobyt v pásu bez vegetace ve výškách až kolem 6 000 metrů nad mořem. Upřednostňují divoký terén rozeklaných skalisek a balvanů, ve kterém se mistrně pohybují. Nevadí jim ani silně zasněžené úseky se závějemi až o výšce 85 centimetrů. Silami však neplývají a dávají přednost stezkám vyšlapaným jinými zvířaty.

← Kvůli jejich zálibě ve vysoko položených oblastech je extrémně obtížné vyfotit irbisa ve volné přírodě

ANI TYGRŮM VÝŠKY NEVADÍ

Do velmi vysokých poloh se dokážou dostat také vůbec největší kočkovité šelmy dnešního světa – tygři. V roce 2010 se filmovému štábu BBC v himálajském království Bhútánu podařilo natočit tygry žijící ve výškách okolo 4 000 metrů nad mořem. Zajímavé je, že šlo o jediné místo na světě, kde tyto nádherné šelmy dlouhodobě žily, množily se a bez problémů se dělily o teritorium i s irbisy.

cích „horolezců“

HORAL KAŽDÝM COULEM

Symbolem horolezectví a života ve vyšších nadmořských výškách by mohl být jak divoký (*Bos mutus*) a jeho domestikovaná forma **jak domácí**

↘ Jaci jsou v největších horách světa dodnes využíváni jako spolehliví nosiči zavazadel

(*Bos grunniens*). Tento mohutný sudokopytník s dlouhou srstí obývá oblasti střední Asie a žije v nadmořských výškách až kolem 5 500 metrů nad mořem (nepotvrzené údaje uvádí i 6 100 m n. m.). Díky velmi dobře tepelně izolující srsti a mnoha dalším adaptacím pro život na vysokohorských loukách a náhorních plošinách byl tento druh skotu ceněn již ve starověku. Dodnes je domestikovaná forma jaka využívána šerpy k vynášení zavazadel horolezcům v Himálaji. Jak přitom není žádný střízlík – velcí samci přesahují hmotnost jedné tundy a v plecích mohou dosáhnout výšky 2,2 metru. Samice jsou v porovnání se samci asi o třetinu menší. Také domestikovaní jaci zdaleka nedosahují velikosti svých divokých předků, samci váží maximálně 580 kilogramů.

„NÍZKOHORSKÁ“ NEMOC

Mezi adaptace, které jakům umožňují obývat nehostinné prostředí vysokých horstev, patří celkově větší plíce a srdce, než jaké má skot žijící v nížinách. Tito kopytníci mají také lepší schopnost přenosu kyslíku v krvi díky fetálnímu hemoglobinu, který u nich zůstává aktivní po celý život. Jaci jsou tak dobře přizpůsobeni svému prostředí, že v nížinách poměrně rychle hynou! Ohrožují je zde běžné nemoci a teploty nad 15 °C.

MAZANÝ TIBEŤAN

Roztomilá psovitá šelmička **liška horská** (*Vulpes ferri-lata*) obývá zejména oblasti Tibetské náhorní plošiny až do výšek kolem 5 300 metrů. Tyto horské lišky jsou malé (váží maximálně asi 5,5 kilogramu) a tělo jim pokrývá hustá srst, která je chrání před extrémním chladem. Hlavní potravou těchto predátorů jsou pištuchy, dále pak různí hlodavci, zajáci a ještěrky. Malé šelmy se však dokážou přizpůsobit také mršinami větších zvířat, například jaků, antilop čiru nebo nahurů (horských koz). Minimální nadmořská výška, ve které tyto lišky běžně žijí, činí asi 2 500 metrů nad mořem, obvykle však obývají prostředí v rozpětí 3 500 až 5 200 m n. m. Dnes je tato tzv. „tibetská“ liška jen mírně ohrožená a vyskytuje se také v Číně, Bhútánu, Nepálu a Indii.

V PATÁCH SILNĚJŠÍMU

Nesmírně zajímavá je promyšlená strategie lovu pištuch, při níž lišky využívají schopností medvědů hnědých. Tato forma „potravní spolupráce“ byla pozorována přímo v terénu a popsána ve vědecké studii z roku 2008. Lišky sledují medvědy a počkají, až tyto silné šelmy vyhrabou podzemní noru pištuch. Jako rychlejší a obratnější lovci poté rychle pochytají pištuchy, které medvědům unikly.

↑ Liška horská přežívá (stejně jako ostatní lišky) díky své mimořádné přizpůsobivosti

SUPERMAN PTAČÍHO SVĚTA

Ve výčtu nejvýše se pohybujících živočišných druhů nesmíme opomenout ani ptáky. Najdeme mezi nimi mnoho druhů, které létají skutečně extrémně vysoko. Za zmínku ovšem rozhodně stojí **husa indická** (*Anser indicus*), která každoroč-

ně překonává i ty nejmělejší adrenalínové kousky lidských kaskadérů. Pravidelně totiž přelétává nejvyšší pohoří světa Himálaj! V okamžicích, kdy přelétává vrcholky až do výšky Mount Everestu, jí nečiní problém letět ve výšce přesahující 10 000 metrů nad hladinou moře. Potvrzený je přinejmenším přelet hory

Makalu o výšce 8 463 metrů. Hemoglobin hus indických váže kyslík účinněji než hemoglobin většiny ostatních živočichů, mají v poměru k velikosti těla velkou plochu křídel a silné svaly, které je ovládají. Rozpětí křídel těchto hus dosahuje 150 cm a hmotnost maximálně asi 3,2 kilogramu.

← Husa indická je na první pohled relativně nenápadný pták, který však výkonnostně překonává mnohem větší a k letu zdánlivě vybavenější ptačí druhy

NEJVYŠŠÍ ZAZNAMENANÝ LET

Rekordní ptákem dosažená ověřená výška činí asi 11 300 metrů a dosáhl jí dravec **sup krahujový** (*Gyps rueppellii*). Tento majestátní dravý pták z čeledi jestřábovitých obývá africký kontinent a jeho populace v současnosti čítá asi 30 000 jedinců. Zmíněná výška byla zaznamenána v roce 1973, kdy byl bohužel jeden exemplář vtažen do motoru letadla nad územím Pobřeží slonoviny.